

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1562

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 951

Kitap Adı: Klasik Dönem Hadis Şerhlerinin Hadisleri Anlamamıza Etkisi

Book Title: The Effect of Classical Period Hadith Commentaries on Our Understanding of Hadiths

ISBN: 978-625-5576-05-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576057

Yazar | Author: Sezgin MISIR | orcid.org/0009-0005-3759-3780

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editor | Editor: Mutlu GÜL | orcid.org/0000-0002-9431-6940

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 342

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG2 | Hadis Çalışmaları | Hadith Studies

BISAC: REL099000 | İslam / Hadis | Islam / Hadith

THEMA: QRGP | Hadis Çalışmaları | Hadith Studies

LC: BP135 | Hadis ve Yorumu | Hadith & Interpretation

Atf Bilgisi | Cite as: Mısır, Sezgin. *Klasik Dönem Hadis Şerhlerinin Hadisleri Anlamamıza Etkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Klasik Dönem Hadis  erhlerinin Hadisleri Anlamamıza Etkisi

Sezgin MISIR

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Sezgin MISIR

20/11/1982 yılında Trabzon'un Akçaabat ilçesi Çınarlık Köyü'nde doğdu. İlkokulu köyünde, orta ve Lise Öğrenimini ise Akçaabat İmam-Hatip Lisesi'nde bitirdi. 2004 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Yüksek Lisansını "Yusuf el-Kardâvî'nin Hadis ve Sünnetle İlgili Görüşleri" başlıklı teziyle 2010 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde bitirdi. 2024 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde "Klasik Dönem Hadis Şerhlerinin Hadislerin Anlaşılmasına Etkisi –Talak ve Nikâh Hadisleri" konulu teziyle doktorasını tamamladı. 2004-2009 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak İmam-Hatiplik yaptı. 2009 yılından itibaren sırasıyla Trabzon, Bursa ve Samsun'da Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği görevini yerine getirdi. Halen Samsun'da öğretmenlik yapmaktadır. Evli ve üç çocuk babası olup İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Born on 20/11/1982 in Çınarlık Village, Akçaabat district of Trabzon. He completed his primary education in his village and his secondary and high school education at Akçaabat Imam Hatip High School. In 2004, he graduated from the Department of Religious Culture and Ethics Teaching at Uludağ University Faculty of Theology. He completed his master's degree in 2010 at Recep Tayyip Erdoğan University Faculty of Theology with the thesis titled "Yusuf al-Qardawi's Views on Hadith and Sunnah." He completed his doctorate in 2024 at Uludağ University Faculty of Theology with the thesis titled "The Effect of Classical Period Hadith Commentaries on the Understanding of Hadith – Hadiths on Divorce and Marriage."- From 2004 to 2009, he worked as an Imam-Hatip under the Presidency of Religious Affairs. Since 2009, he has served as a Religious Culture and Ethics Teacher in Trabzon, Bursa, and Samsun. He is currently teaching in Samsun. He is married and a father of three children and is proficient in English and Arabic.

Kitap Hakkında

Klasik Dönem Hadis Şerhlerinin Hadisleri Anlamamıza Etkisi

İslâm dininin temel kaynaklarından biri sayılan hadislerin tedvin ve tasnifiyle oluşan hadis külliyatının pratikte daha iyi anlaşılması için hadis âlimleri önemli çabalar sarf etmiştir. Bu gayretlerin en yoğun şekilde tezahürü şerhlerde görülür. Şerhlerin yazılma ihtiyacının tamamen bir anlama çabasının sonucu olarak görmemek gerekir. Bizce en önemli sebep bu olmakla birlikte anlama ihtiyacının dışında başka sebepler de mevcuttur. Örneğin sarihlerin kendi iç dünyası veya çevresinin etkisiyle, mezhep mensubiyeti ve tedris faaliyeti gibi başka bir takım özel sebepler de bulunmaktadır. Çalışmada muhteva ve metin açısından hadisleri anlama çabasına etki eden bu sebeplerin neler olduğu tespiti çalışılacaktır. Bir hadis eserini şerh etmek hiç kuşkusuz önemli bir gayretin sonucudur. Şârihlerin, genellikle bir anlama faaliyeti olarak değerlendirilen bu çabaları yerine getirirken oluşturdukları eserlerin sahip oldukları bazı özellikler şerhlerin genel yapıları hakkında bizlere bilgi vermektedir. Bu özellikler, hadislerden çoğunlukla olumlu olmakla birlikte bazen de olumsuz bir şekilde istifade etmemize sebep olmaktadır. Şerhlerin sahip oldukları bu özelliklerin hadislerin doğru anlaşılmasına katkıları eserde incelenmektedir. Hadis şerhlerinin günümüzde hadisleri anlamamıza etkilerini bazı nikâh ve talâk konuları üzerinden örnekleriyle ele alınmakta ve şerhlerden daha etkili bir şekilde nasıl faydalanabiliriz sorusunun cevabı aranmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hadis; Şerh; Klasik Dönem; Anlama; Sebep; Talâk; Nikâh

About the Book

The Effect of Classical Period Hadith Commentaries on Our Understanding of Hadiths

Hadiths, considered one of the fundamental sources of Islam, have been the subject of significant efforts by hadith scholars to better understand the hadith corpus formed through their compilation and classification. The most intense manifestation of these efforts is seen in commentaries. It should not be assumed that the need for commentaries arises solely from a desire to understand. While we believe this is the most important reason, there are also other factors beyond the need for understanding. For instance, there are various specific reasons such as the inner world of the commentators or their surroundings, sect affiliation, and educational activities. This study will attempt to identify the factors that influence the effort to understand hadiths in terms of content and text. Commenting on a hadith work is undoubtedly the result of significant effort. The works created by commentators, who generally engage in this activity as a form of understanding, possess certain characteristics that provide us with information about the general structure of commentaries. These characteristics, while mostly beneficial in relation to hadiths, can sometimes lead to negative outcomes in our understanding. The contributions of these characteristics of commentaries to the correct understanding of hadiths are examined in the work. The effects of hadith commentaries on our understanding of hadiths today are discussed through examples related to certain marriage and divorce issues, and the study seeks to answer the question of how we can benefit from commentaries more effectively.

Keywords: Hadith; Commentary; Classical Period; Understanding; Reason; Divorce; Marriage

ÖN SÖZ

Hadislerin rivayeti, tasnifi ve tedvini kadar anlaşılması da önemlidir. Sözlü rivayetten sonra hadislerin tedvini ve tasnifi sonucunda önemli bir literatür ortaya çıkmıştır. Özellikle klasik dönem olarak adlandırılan zaman diliminde Kütüb-i sitte başta olmak üzere hacimli bir hadis külliyatı oluşmuştur. Bu eserlerde yer alan hadislerden istifade edebilmek için onları doğru anlamak ve yorumlamak gerekli hale gelmiştir. Bu sebeple birçok temel hadis eseri şerh edilmiştir. Şerh faaliyeti, hadis ilmi açısından çok değerli bir işleve sahiptir. Hz. Peygamber'le (s.a.v.) başladığı bilinen şerh faaliyetleri sahâbe, tâbiîn ve sonraki dönemlerde gelişerek devam etmiştir. Özellikle hicri 4. ve 5. asırlarda yoğun olarak gerçekleştirilen şerh faaliyeti, hadis şerhçliğinin temellerinin atıldığı klasik şerh dönemi olarak bilinir. Zira bu zaman diliminde hadis literatürü açısından önemli sayılan birçok eser şerh edilerek kitaplaştırılmıştır. Bir hadis kitabına şerh yazmanın belli süreçlerden sonra gerçekleşmesi ve şârihin alanında önemli bir ilmî birikime sahip olması gerekir. İlmî açıdan olgunluk sürecine gelen ve kendini şerh yazmaya hâiz gören şârihlerin kaleminden çıkan eserler hiç kuşkusuz hadis ilmi açısından günümüzde bile önemli yer tutmaktadırlar.

Son derece kıymetli çabalar sonucunda oluşan bu şerh literatüründen doğru bir şekilde istifade edebilmek gerekmektedir. Bu amaçla çalışmamızda, ortaya konan bu ilmî birikimden nasıl faydalanmamız gerektiğini, oluşan şerh külliyatının günümüzde karşılaşılan bazı meselelerde bize nasıl bir yol çizdiğini araştırdık. Şerhlerin yazılmasının önemli sebeplerinden biri olan hadislerin doğru anlaşılmasının, onlardan doğru hükümler ve yorumlar elde edilmesinin gerekliliği günümüz modern hayatı için de geçerli bir durumdur. Bu sebeple gündelik hayatta karşılaşılan problemlere hadislerden nasıl çözüm sunulduğunu ve şerhlerin bu konudaki

katkılarını, nikâh ve talâk hadisleri çerçevesinde incelemeye çalıştık.

Çalışmamız bir giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında araştırmamızın konusu, amacı, kapsamı ve yararlandığımız literatür ile ilgili bilgiler mevcuttur. Birinci bölümde, klasik dönem hadis şerhçiliği ve şerhlerin yazılmasına etki eden sebeplerin neler olduğu ve oluşturulan hadis şerh literatürünün genel özellikleri üzerinde durmaya çalıştık. Şerhlerin olumlu ve olumsuz özelliklerini tespit ederek bu durumun şerhlerin anlaşılmasına katkılarını araştırdık. İkinci bölümde ise, hadis şerhlerinin güncel bazı konularda hadislerin doğru anlaşılması hususunda neler söylediği ve karşılaşılan problemlerin çözümüne dair bize sundukları farklı perspektifleri ele aldık. Nikâh ve talâk hadisleri üzerinde çalışmamızı yoğunlaştırdık. Özellikle ahkâma dair hadislerin çokça yer aldığı bu iki konuda bazı hususları ele aldık. Çalışmamızda tefvîzu't-talâk, çok eşlilik, aynı anda verilen üç talâkın geçerli olup olmadığı, boşamada şahit tutmanın gerekliliği ve kadına karşı şiddetin boşama sebebi sayılıp sayılamayacağı şeklinde günümüzde de çokça konuşulan ve tartışılan konuları inceledik.

Bu eserin ete kemiğe dönüşmesinde her dem yanımda olan ve yardımlarını benden esirgemeyen kıymetli hocam Doç. Dr. Mutlu Gül'e teşekkür ederim. Yine çalışmamızın şekillenmesinde katkıda bulunan Prof. Dr. Abdullah Karahan'a, Prof. Dr. Hüseyin Kahraman'a, Doç. Dr. Turgay Gündüz'e ve Yard. Doç. Dr. Akif Köten'e de şükranlarımı sunarım.

Tanıştığımız ilk günden itibaren sıcak dostluğunu her daim histtiğim, eserimin oluşum sürecinden itibaren yardım istediğim her anda bana yardım elini uzatan değerli dostum, hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Şakar'a da minnettarım. Ayrıca çalışmam esnasında mânevî desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Akif Hayta'ya da teşekkür ederim. Yine çalışmam esnasında Arapça kaynaklara ulaşmamda katkılar sunan kıymetli dostum Dr. Abdülbâsî İbrahim'e de teşekkür borçluyum. Kitabın

yazım aşamasında teknik düzeltmeler için istifade ettiğim Seyit Enes Genç kardeşime ve nezâket sahibi kıymetli abim Said Coşkun'a da teşekkür etmek isterim.

Son olarak çalışmamın başından itibaren desteğini hep yanımda hissettiğim, sabırlıyla ve fedakârlığıyla yanımda duran kıymetli eşim Medine hanıma ve çocuklarım Yavuz Berâ, Ayşe Berrâ ve Ebrar Naz'a da teşekkür ederim.

Sezgin MISIR
Bursa 2025

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
KISALTMALAR.....	13
GİRİŞ.....	15
1. Araştırmanın Amacı ve Kapsamı	15
2. Araştırmanın Konusu ve Yöntemi.....	16
3. Kaynaklar ve Literatür Değerlendirmesi.....	17
BİRİNCİ BÖLÜM	
KLASİK HADİS ŞERHÇİLİĞİ VE ÖZELLİKLERİ.....	29
1. Hadis Şerhçiliği	29
2. Hadis Şerhlerinin Doğuşu ve Gelişimine Etki Eden Sebepler	34
2.1. Hadislerde Anlaşılması Zor Kelimelerin Bulunması	36
2.2. İhtilaflı Hadislerin Yer Alması	39
2.2.1. Cem' ve Te'lif.....	41
2.2.2. Nesh.....	43
2.2.3. Tercih	44
2.2.4. Tevakkuf.....	48
2.3. Hadisleri Anlama İhtiyacı	50
2.4. Mezhep Görüşünü Savunma	53
2.5. Bazı Eserlerde Görülen Eksiklikler ve Yanlışlıkların Giderilmesi .	62
2.6. Eğitim Faaliyetlerine Yardım Etme Amacı	68
3. Klasik Hadis Şerhlerinin Genel Özellikleri ve Hadislerin Anlaşılmasına Etkileri	74
3.1. Olumlu Özellikleri	76
3.1.1. Bir Kitap Üzerine Olması/Bir Eserin Tüm Hadislerini Şerh Etmesi.....	77
3.1.2. Rivayetleri Sıhhat Açısından Değerlendirmeleri.....	82
3.1.3. Ricâl Bilgisi.....	85
3.1.4. Sebeb-i Vürûd/Bağlam Hakkında Geniş Bilgiler Verme ..	89
3.1.5. Fıkhî Hükümlere ve İhtilaflara Yer Ayırma	95
3.1.6. Dil Açısından Değerlendirme.....	99
3.1.7. Nüsha Farklılıklarını Tespit.....	103

3.1.8. Metin Farklılıklarını Ele Alma	107
3.1.9. Metin Dışı Bilgilerden Yararlanma	109
3.1.10. Tahrirlerde Bulunma	113
3.1.11. Hadis Usulüne Dair Konulara Yer Vermeleri	115
3.2. Olumsuz Özellikleri	116
3.2.1. Zorlama Te'villerin Yer Alması	116
3.2.2. Özgün Olamama	122

İKİNCİ BÖLÜM

NIKÂH VE TALÂKLA İLGİLİ BAZI HUSUSLAR

1. Kadına Boşama Yetkisi Verilmesi (Tefvîz-i Talâk).....	139
1.1. Şârihlerin Görüşleri.....	143
1.2. Mezheplerin Görüşleri	148
1.3. Çağdaş Görüşler	154
1.4. Değerlendirme	163
2. Aynı Anda Verilen Üç Talâkın Hükümü	171
2.1. Şârihlerin Görüşleri.....	172
2.1.1. Mülâane Sonunda Karısını Üç Talâkla Boşayan Kimse ...	175
2.1.2. Karısını “Elbette” Lafzını Kullanarak Boşayan Kimse	178
2.1.3. Ubâde b. Sâmit Rivayeti	182
2.2. Mezheplerin Görüşleri	185
2.2.1. Üç Talâk Geçerlidir Diyen Cumhurun Görüşü	188
2.2.2. Bir Ric'î Talâk Geçerlidir Diyen Görüş	190
2.2.3. Hz. Ömer'in Uygulaması.....	191
2.3. Çağdaş Görüşler	202
2.4. Değerlendirme	205
3. Boşamaya Şahit Tutma Konusu	210
3.1. Şârihlerin Görüşleri.....	213
3.2. Mezheplerin Görüşleri	216
3.3. Çağdaş Görüşler	226
3.4. Değerlendirme	233
4. Taddüd-i Zevcât	241
4.1. Şârihlerin Görüşleri.....	243
4.2. Mezheplerin Görüşleri	252
4.3. Çağdaş Görüşler	255
4.4. Hz. Âişe'nin Evlilik Yaşı Tartışmaları.....	258

4.5. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Zeyneb bnt. Cahş ile Evliliği	267
4.6. Değerlendirme	273
5. Kadına Karşı Şiddetin Boşama Sebebi Sayılıp Sayılmayacağı.....	277
5.1. Şârihlerin Görüşleri.....	281
5.2. Mezheplerin Görüşleri	288
5.3. Çağdaş Görüşler	291
5.4. Değerlendirme	295
SONUÇ	299
KAYNAKÇA	305
DİZİN.....	335

KISALTMALAR

Bibliyografik Bilgiler	Uluslararası	Türkçe
Bin, ibn (oğlu)	b.	b.
Basım yeri yok	s.l.	b.y.
Bakınız	See	b.k
binti	bint	Bnt.
Cilt	vol.	C
Çeviren	trans.	çev.
Editör	ed.	ed.
Hicri	A.H.	H
Hazreti	Hazrat	Hz.
Karşılaştırınız	cf.	krş.
Miladi	A.D.	M
Çeviren	trans.	çev.
Numara	No.	No.
Neşreden	ed.	Nşr.
Ölüm Tarihi	Died	öl.
Sallallâhu aleyhi vesellem	PBUH	s.a.v.
Tahkik Eden	Critical ed.	tkh.
Tarihsiz	n.d.	ts.
Ve benzerleri	etc.	vb.
Ve diğerleri	et al.	vd.
Yayıncı yok	s.n.	y.y.
Yayınları	Pub.	Yay.
Yüzyıl	c.	yy.